Petak je vrijeme kada se nalazim sa svojim pajdašima. Jučer sam uranio i na putu odredišta, mjesta sastanka, susreo sam nekoliko kolega/poznanika koji su me pitali o mojim pogledima u svezi potpisa Ugovora u Bruxellesu. Nisam primjetio kod njih bilo kakvo posebno zadovljstvo činjenicom da smo nakon desetak dugih godina završili s pregovorima. Što više, osjetio sam zabrinutost i pitanje: zašto smo nakon svega dvadeset godina potražili „kišobran“ zvan Europska unija. Spominje se Budim(Pešta), Beč, Beograd i konačno Bruxelles. Iznenadili su se kad sam spomenuo i Veneciju što su mi osporili. Kad sam im rekao da Veneciju napišu na čirilici – složili su se.

Potpisom Ugovora otovrili smo vrata Hrvatskoj u zajednicu europskih naroda. Predsjednik Josipović je to nazvao našim doprinosom Europskoj uniji („nismo napustili dio suvereniteta već smo ga ugradili u europsku zajednicu“), a predsjednica Vlade Jadranka Kosor „povratkom kući“. Dirljivo. Zlobnici, kojih nema malo i koji žele odreći bilo kakav doprinos HDZ-a, rekli bi kao u priči Lesi se vraća kući.

Stanje u Hrvatskoj je zabrinjavajuće. Nova Vlada još slaže kockice budućeg tima koji bi trebao Hrvatsku „spasiti“ od posljedica smanjenja kreditnog rejtinga, u prvom koraku, i, potom, pokrenuti gospodarski oporavak. „Katastrofičari“ ne miruju ukazujući da se stvari dodatno pogoršavaju. Ipak, novi premijer Zoran Milanović vrlo je gentlemenski komentirao potpis hrvatskih dužnosnika. Što više, cijelu priču je komentirao vrlo državnički. Svaka čast gospodine Milanoviću!

Sada malo o hrvatskim iskustvima.

Venecija, bizantska kolonija, svojom trgovačkom, pomorskom i političkom umješnošću bila je, do Napoleona, najprije svjetski, a potom lokalni, igrač. 1202. godine (IV. Križarski rat) uspjela je prisiliti križare da za njezine interese osvoje Zadar koji je potom godinama bio centar Istočnog Jadrana. U vrjeme njezine vladavine, po nalazima ekonomskih analitičara, Dalmacija je bilježila veće stope rasta od svjetskog prosjeka; dinamizirala je svoj rast. I danas vidimo venecijanski utjecaj na kulturnoj baštini.

1102. godine Koloman se kruni za hrvatsko-ugarskog kralja nakon što se odrekao uvođenja poreza tadašnjoj hrvatskoj feudalnoj eliti. Kada se Ugarska nije mogla oduprijeti Osmanlijama Hrvatska dolazi pod kišobran Hasburgovaca koji su sa zadovoljstvom prihvatili proširenje svojeg teritorija ali se nisu posebno angažirali u očuvanju hrvatskog teritorija. Hrvatska se kifla širila i sužavala čije učinke i danas baštinimo. Ono što je Beč podario Hrvatskoj bila je Vojna krajina i to ne kao dio Hrvatske već izravno podređena Beču. Ilirski pokret možda najbolje ilustrira „pripadnost“ hrvata tadašnjoj državi. Urota Zrinskog i Frankopana još je jedna u nizu ilustracija.

Vrijeme apsolutizma bana Khuena Hedervarya, opet prema istraživanju ekonomskih analitičara, označeno je kao ubrzan gospodarski rast. I danas mnoge zgrade kojima se diči Zagreb ptječu iz tog vremena.

Dana 1. prosinca 1918. godine započinje priča zvana Jugoslavija. Prva je bila posljedica Versaillesa kada su posijano sjeme mnogih zala koja su obilježila XX stoljeće. Možda je najbolja ilustracija tog tragičnog koraka Svetozar Pribičević. Kumulirana nezadovoljstva koja su se gomilala učinili su kraljevinu Jugoslaviju ovisnom i nesretnom državom za njezine građane. Jugoslavija iz 1945. godine pokušala je ispraviti nepravdu svoje prethodnice, ali, kako je vrijeme pokazalo, u tome nije uspjela. Ipak valja primjetiti , da je Hrvatska kao uostalom i cijela Jugoslavija, bilježila impresivne stope rasta (do početka šezdesetih godina). Bilo je to treći puta da je Hrvatska ostvarivala veće stope rasta od svijetskog prosjeka.

Sve u svemu na ovim prostorima nikada nije uspio niti jedan projekt. Međutim, Balkan će ostati zabilježen po mnogim tragičnim događajima. Na ovim prostorima uspostavljena je granica Zapadnog i Istočnog rimskog carstva. Ovom treba dodati podjelu krščanstva (Crkveni raskol 1054. godine u vrijeme vladavine carigradskog patrijarha Mihajla Keraularija i pape Lava IX.). Obećavajući projekt nazvan samoupravljanje, novi društveni odnos, kompromitiran je na ovim prostorima do te mjere, da gotovo nije moguće danas naći ni slova o njegovim eventualnim vrijednostima. (Radničko dioničarstvo polako dobija zagovornike, ali je ono neuporedivo inferiorniji, simplificiraniji, model u odnosu na samoupravni sustav. Samo da podsjetim samoupravni sustav je bio društveni sustav, što nije moguće reći za radničko dioničarstvo.) Moglo bi se mnogo toga još nabrojiti ali i ovo je sasvim dosta.

Povijesna iskustva pokazuju da smo bolje prolazili u zajednici nego sami. Istina bog vrlo kratko vrijeme Hrvatska je bila samostalna država. Njezini počeci toliko su nedokumentirani da je cijelo to vrijeme jedna spekulacija. Nikada zapravo nismo bili samostalni, iako se nikada nismo odrekli svoje državnosti primjereno stavovima odnosnog vremena. Zlobnici bi rekli da se borimo za samostalnost s jednim ciljem da bi je ponudili nekom drugom. Taj bi nas drugi vrlo brzo razočarao, neispunjena očekivanja, i cijela priča traženja slobode bi počela iznova. Neki

građani upravo tako interpretiraju potpis Ugovora.

Teško je bilo što predvidjeti. Možda smo ponovno „guske u magli“, a možda i nismo. Pesimiste bih podsjetio da, pored zanovijetanja tijekom pregovora, mnoge odnose nismo rješili na primjeren način. Bilo je mnogo problema u prihvaćanju zahtjeva od strane predstavnika Europske unije, koliko ćemo ih tek imati u implementaciji. Nadalje, ostaci samoupravnog sustava i dalje su prisutni u mislima hrvatskih građana što je vidljivo iz zahtjeva prema Vladi da riješi probleme na način koji nije primjeren u tržišnom načinu privređivanja. Iako znam da nećemo dobiti ni dio onog što nam političari obećavaju, ulazak u Europsku uniju smatram nužnim i dobrim potezom. Naprosto ćemo prihvatiti pravila igre zapadnih demokracija, sa svim lošim rješenjima, što će, drugim riječima, značiti konačno napuštanje „filozofije“ boljševičkog Balkana.